Inbreng verslag van een schriftelijk overleg

Binnen de vaste commissie voor Binnenlandse Zaken hebben onderstaande fracties de behoefte vragen en opmerkingen voor te leggen aan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties over de brief Achtste rapportage Europees Handvest voor regionale talen of talen van minderheden (37020-VII-7).

De voorzitter van de commissie,
Kisteman

Adjunct-griffier van de commissie,
De Keijzer

I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Vragen en opmerkingen van de leden van de D66-fractie

Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie

Vragen en opmerkingen van de leden van de PRO-fractie

Vragen en opmerkingen van de leden van de CDA-fractie

Vragen en opmerkingen van de leden van de BBB-fractie

II Antwoord / reactie van de minister

I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Vragen en opmerkingen van de leden van de D66-fractie

De leden van de D66-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de Achtste rapportage van het Europees Handvest voor regionale talen of talen van minderheden. Deze leden merken op dat met betrekking tot het Nedersaksisch en het Limburgs een wens vanuit de samenleving bestaat om een beweging in te zetten richting erkenning onder Deel III van het Handvest, die wordt gereflecteerd in de brieven die zij via de commissie hebben ontvangen. Zij wensen het kabinet enkele vragen te stellen over beide talen.

Algemeen

De leden van de D66-fractie constateren dat de Friese taal onder de bepaling van Deel III van het Handvest beschermd wordt en andere talen, waaronder het Limburgs en het Nedersaksisch onder Deel II. Deze leden vragen de minister de verschillen tussen de twee regimes te verduidelijken door inzichtelijk te maken wat de rol van de Rijksoverheid in de naleving van het Handvest is. Hoeveel middelen heeft het Rijk de afgelopen tien jaar ingezet voor de bescherming en versterking van het Fries, het Limburgs en het Nedersaksisch? Welke maatregelen heeft het Rijk voor ieder van deze talen getroffen in dezelfde periode?

De leden van de D66-fractie vragen welke formele procedure dient te worden gevolgd, mocht het besluit worden genomen om een taal die op dit moment onder Deel II van het handvest beschermd wordt te beschermen onder Deel III, om dit te doen. Hoe ziet deze procedure eruit en uit welke stappen bestaat deze? Welke verantwoordelijkheden liggen hierin bij de Rijksoverheid, of de regionale overheid? Kan de minister in de beantwoording expliciet ingaan op een eventuele procedure voor het Limburgs en voor het Nedersaksisch?

De leden van de D66-fractie merken op dat, om beschermd te kunnen worden onder Deel III van het Europees Handvest, een kleine meerderheid (35 van de 68) maatregelen dient te worden geselecteerd. Daarbij lezen deze leden dit criterium als zijnde het niet uitmaakt welke bijbehorende maatregelen daarbij worden geselecteerd. Kan de minister deze lezing bevestigen? Zo ja, betekent dit dat niet per definitie dezelfde maatregelen geselecteerd hoeven te worden als bijvoorbeeld geselecteerd voor het Fries?

Limburgs

De leden van de D66-fractie merken op dat meerdere rapporten laten zien dat het gebruik van de Limburgse taal afneemt, met name onder jongeren. Veel Limburgers maken zich zorgen over deze ontwikkeling. Herkent de minister deze ontwikkelingen en hoe beschouwt de minister dit? Ziet de minister enige relatie tussen de beschreven afname van het gebruik en de bescherming onder Deel II van het Handvest?

De leden van de D66-fractie constateren dat de provincie Limburg de laatste jaren een actieve inzet heeft getoond om de Limburgse taal te verstevigen en te bestendigen. Hoe waardeert de minister de inzet van de provincie Limburg om het Limburgs te beschermen en te behouden? Hoe ziet de minister de rol van de Rijksoverheid in deze, gelet op het feit dat het Handvest vraagt om een actieve rol van de Rijksoverheid en eerdere aanbevelingen van de Raad van Europa daar ook om vroegen?

De leden van de D66-fractie merken op dat de provincie Limburg herhaaldelijk, onder andere bij monde van Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten, de ambitie heeft uitgesproken om de Limburgse taal op termijn onder Deel III van het Europees Handvest te beschermen. Deze leden lezen in een op 29 september jongstleden verschenen verslag van een schriftelijk overleg van de Vaste commissie voor Binnenlandse Zaken van de Eerste Kamer ten aanzien van het Limburgs, dat de minister bescherming onder Deel III van het Europees Handvest voor regionale talen en talen van minderheden “op dit moment niet als de geëigende weg” ziet, omdat “de verplichtingen die daarmee worden aangegaan niet altijd passen bij de situatie van de taal en de regio. Niet alle bijbehorende maatregelen zijn zonder meer haalbaar in de praktijk” (Kamerstukken I, 2026/27, 33335, nr. I). Kan de minister deze leden uitgebreid meenemen in zijn beweegredenen en overwegingen die hem tot deze conclusie leiden? Over welke verplichtingen en maatregelen heeft de minister het in dit geval? Kan de minister toelichten welke maatregelen onhaalbaar worden geacht?

De leden van de D66-fractie vragen of de minister heeft kennisgenomen van het feit dat een adviescommissie van de provincie Limburg, de Actiecommissie Limburgse taal, onlangs het adviesrapport Limburgs Óngerwaeg heeft uitgebracht waarin zij concludeert dat de situatie van het Limburgs (dat zich kenmerkt door een grote dialectale variatie) geen enkele belemmering vormt om deel III-bescherming in de zin van het Handvest aan te wijzen. Hoe beoordeelt de minister de conclusie van dit rapport?

De leden van de D66-fractie lezen dat de Actiecommissie Limburgse taal heeft geconcludeerd dat 48 van de 70 maatregelen voor een Deel III erkenning gepast kunnen zijn voor het Limburgs. Hoe beoordeelt de minister dit advies? Hoe verhoudt dit advies zich tot de beantwoording van de vragen in het eerdergenoemde schriftelijke overleg van de Eerste Kamercommissie, waarin staat een Deel III erkenning niet als de geëigende weg te zien?

De leden van de D66-fractie zien een beweging vanuit Limburg om de Limburgse taal te bestendigen en te versterken. Deze leden staan daar positief tegenover. Deelt de minister deze grondhouding, zo vragen zij. Ziet de minister hierin een rol weggelegd voor de Rijksoverheid? Zo ja, zou hij bereid zijn om samen met de provincie Limburg toe te werken naar een bescherming onder Deel III van het Handvest voor het Limburgs?

Nedersaksisch
De leden van de D66-fractie lezen in de rapportage dat het dagelijks gebruik van het Nedersaksisch onder druk staat. Deze leden merken op dat jongeren zich, onder andere via het collectief Jonge Sassen, inzetten voor het behoud en de versterking van hun taal. Hoe beschouwt de minister de afname van het dagelijks gebruik en de overdracht van het Nedersaksisch tussen generaties? Acht de minister de huidige inzet voldoende om de Nedersaksische taal te beschermen? Welke toekomstige maatregelen voorziet hij om het Nedersaksisch te versterken?

De leden van de D66-fractie vragen of de minister heeft kennisgenomen van de kritiek van Jonge Sassen dat het Convenant Nedersaksisch onvoldoende tot concrete resultaten leidt. Deze leden wijzen daarbij op de door Jonge Sassen aangehaalde evaluatie van het convenant, waarin volgens het collectief staat dat aanbevelingen van de Commissie van Deskundigen over onderwijs en structurele ondersteuning nog niet in gezamenlijk beleid zijn vertaald. Herkent de minister dit beeld? Kan de minister de evaluatie met de Kamer delen en aangeven welke opvolging hieraan is gegeven?

De leden van de D66-fractie lezen in het door Jonge Sassen aangeleverde rapport van dr. Henk Bloemhoff een concreet voorstel voor de toepassing van Deel III op het Nedersaksisch. Heeft de minister kennisgenomen van deze voorstellen? Hoe reageert hij hierop?

De leden van de D66-fractie vragen de minister uiteen te zetten in hoeverre een route naar erkenning onder Deel III van het Handvest zou verschillen voor het Nedersaksisch ten opzichte van het Limburgs. Welke rol speelt de regionale verspreiding over meerdere provincies bijvoorbeeld? Ook vragen deze leden de minister om te verduidelijken bij wie de eindregie zou komen te liggen in een route naar erkenning onder Deel III, in een situatie als bij het Nedersaksisch, waar meerdere decentrale overheden en een Rijksoverheid bij betrokken zouden zijn. Heeft dit naar de mening van de minister invloed op de haalbaarheid van de erkenning?

Fries
De leden van de D66-fractie hebben kennisgenomen van de herdenking van Kneppelfreed, 75 jaar geleden. Bij die gelegenheid hebben de rechtbank Noord-Nederland en het gerechtshof Arnhem-Leeuwarden een taalbeleidsplan gepresenteerd. Daarmee willen zij het gebruik van het Fries in de rechtszaal vanzelfsprekend maken, onder meer met taalcursussen voor medewerkers en tweetalige bebording. Deze leden zijn hier positief over. Hoe beoordeelt de minister deze inzet? Ziet hij aanleiding om het gebruik van het Fries ook bij andere overheidsorganisaties en uitvoeringsinstanties in Fryslân actief te stimuleren?

Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de Achtste rapportage inzake het Europees Handvest voor regionale talen of talen van minderheden. Deze leden hechten waarde aan het behoud van regionale talen en talen van minderheden. Deze talen zijn nauw verbonden met de regionale identiteit, cultuur en geschiedenis. Zij steunen de inzet van het Rijk, provincies en gemeenten om deze talen te beschermen en te behouden.

De leden van de VVD-fractie constateren dat het gebruik van het Nedersaksisch, met name onder jongeren, onder druk staat. Welke mogelijkheden ziet de minister om het dagelijks gebruik van de taal te stimuleren en daarmee te behouden? Welke mogelijkheden ziet de minister om de overdracht aan jongere generaties en het dagelijks gebruik van de taal te stimuleren? Hoe wordt de samenwerking tussen de betrokken provincies en gemeenten verder versterkt?

De leden van de VVD-fractie vragen daarnaast hoe de minister erop toeziet dat de afspraken rondom het Papiaments op Bonaire worden uitgevoerd en welke concrete stappen de komende jaren worden gezet om het gebruik van deze taal te bevorderen.

De leden van de VVD-fractie constateren tot slot dat de uitgebreidere rapportage over het Fries begin 2027 aan de Raad van Europa wordt toegezonden, mede op basis van de tussentijdse evaluatie van de Bestjoersôfspraak Fryske Taal en Kultuer 2024–2028. Deze leden vragen de minister de Kamer op de hoogte te houden van de uitkomsten van deze evaluatie en de belangrijkste vervolgstappen.

Vragen en opmerkingen van de leden van de PRO-fractie
De leden van de PRO-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de periodieke rapportage inzake het Handvest voor regionale talen of talen van minderheden. Deze leden hebben over deze rapportage nog enkele vragen aan het kabinet.

De leden van de PRO-fractie willen allereerst graag uitspreken dat deze leden het van groot belang vinden dat regionale talen en talen van minderheden op een adequate wijze worden beschermd door wet- en regelgeving. Zij vinden het daarom dan ook goed dat er periodiek wordt gerapporteerd over het gebruik van deze talen.

De leden van de PRO-fractie constateren dat er terecht regelmatig aandacht is voor het behoud van de Friese taal. Deze leden kijken met interesse uit naar de komende evaluatie van de Bestjoersôfspraak Fryske Taal en Kultuer. Wanneer verwacht het kabinet deze evaluatie precies naar de Kamer te sturen?

De leden van de PRO-fractie constateren dat de provincie Limburg recent een plan heeft gepresenteerd om de Limburgse taal te stimuleren, nu het gebruik van deze taal bij de overdracht naar nieuwe generaties onder druk staat. De zorg in Limburg is dat als er nu niets wordt gedaan, de taal

langzaam steeds verder zal verdwijnen. Deze leden begrijpen deze zorgen. Zij vragen daarom hoe het kabinet naar deze zorgen uit Limburg kijkt en of het kabinet voornemens is om hierover in gesprek te gaan met de provincie Limburg en met de Limburgers zodat de Limburgse taal beter kan worden beschermd? Deze leden begrijpen de Limburgse wens om de Limburgse taal na 2030 dezelfde status te geven als het Fries dat nu al heeft. Kan het kabinet aangeven waarom zij deze optie niet serieus wil overwegen? Daarnaast vernemen zij graag welke concrete stappen gezet moeten worden om het Limburgs onder Deel III van het Europees Handvest te laten vallen? Kan het kabinet ook nader ingaan op de risico's die er zijn voor de Limburgse taal als deze taal niet onder de status van Deel III zou gaan vallen?

De leden van de PRO-fractie zien dat de Kamer recent een bezorgde brief van de Stichting Streektaal Organisaties Nedersaksisch Taalgebied ontving met een oproep om het Nedersaksisch onder Deel III van het Europees Handvest te laten vallen. Deze leden ontvangen graag een reactie van het kabinet op deze oproep waarin specifiek wordt ingegaan op de punten van de pleitbezorgers van de Nedersaksische taal.

De leden van de PRO-fractie hebben ten aanzien van het gebruik en de bescherming van het Papiaments nog de vraag aan het kabinet hoe deze taal gebruikt kan worden in contact met de Rijksoverheid of met andere overheidsdiensten die gevestigd zijn buiten Caribisch Nederland? Als bijvoorbeeld een inwoner van Caribisch Nederland die Papiaments spreekt contact wil opnemen met bijvoorbeeld de Belastingdienst, Dienst Uitvoering Onderwijs of een ministerie, kan dit dan ook in het Papiaments? Zo nee, hoe verhoudt zich dit tot de juridische status van het Papiaments?

De leden van de PRO-fractie vinden het van belang dat de Nederlandse Gebarentaal, die nu ruim vijf jaar erkend is, eenvoudig gebruikt kan worden in het dagelijks leven. Deze taal valt niet onder de rapportage van het Europees Handvest, toch vinden deze leden het van belang om aandacht te vragen voor het gebruik van deze taal. Kan het kabinet aangeven welke praktische belemmeringen er nog zijn voor het gebruik van de Nederlandse Gebarentaal en hoe het kabinet werkt aan het wegnemen van deze belemmeringen?

De leden van de PRO-fractie lezen in de rapportage dat er ten aanzien van het Romanes en het Jiddisch geldt dat deze talen niet in een specifiek deel van het land worden gesproken, maar juist verdeeld over het gehele land. Deze leden vragen het kabinet nader in te gaan op hoe er goed zicht blijft op het gebruik van deze talen om te voorkomen dat ze langzaam verdwijnen, zonder dat hierover de nodige signalen komen?

De leden van de PRO-fractie hebben ook nog een vraag over het gebruik van het Engels op Sint-Eustatius en Saba. Op deze twee eilanden in Caribisch Nederland is het Engels een van de officiële talen en daarmee dus ook een taal met een officiële status in Nederland. Wat is de reden

dat over deze taal niet expliciet gerapporteerd wordt in de rapportage over regionale talen of talen van minderheden?

De leden van de PRO-fractie vernemen tot slot graag van het kabinet hoe het land Nederland op het gebied van de bescherming van regionale talen en talen van minderheden concreet samenwerkt met de andere landen in het Koninkrijk.

Vragen en opmerkingen van de leden van de CDA-fractie
De leden van de CDA-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de Achtste rapportage Europees Handvest voor regionale talen of talen van minderheden en hebben nog enkele vragen.

De leden van de CDA-fractie hebben met veel belangstelling gelezen welke stappen er genomen worden om de positie van de Limburgse taal, in al zijn diversiteit, te versterken. Deze leden lezen ook dat de provincie Limburg voor 2030 de doelstelling heeft gesteld om een Limburgse propositie richting het Rijk voor een Deel III erkenning van het Limburgs te doen. Zij onderschrijven dit streven van harte. Daarom vragen zij of het kabinet het eens is met hen dat een dergelijke stap een waardevolle volgende bijdrage kan leveren aan de bescherming, het behoud en het doorgeven van de Limburgse taal. Zij vragen daarnaast of het kabinet bereid is de provincie deze propositie welwillend tegemoet te zien en hen in aanloop hiernaartoe zo veel mogelijk te ondersteunen.

De leden van de CDA-fractie lezen dat met de erkenning van talen onder deel II van het Europees Handvest de overheid alleen verplicht is om geen belemmeringen voor het gebruik van deze talen in wet- of regelgeving op te nemen. Deze leden vragen hoe dit zich verhoudt tot de positieve inspannings- en onderwijsverplichtingen uit artikel 7 lid 1 van het Handvest.

Vragen en opmerkingen van de leden van de BBB-fractie
De leden van de BBB-fractie hebben kennisgenomen van de Achtste rapportage over het Europees Handvest voor regionale talen of talen van minderheden. Onze talen zijn een uiting van de cultuur en identiteit van onze regio’s. Bescherming daarvan moet merkbaar zijn voor de mensen die deze talen nog dagelijks spreken. Deze leden hebben enkele vragen aan de minister.
De Kamer heeft de motie-Vermeer aangenomen over een Friese vertaling van DigiD (Kamerstuk 36945 VII, nr. 14). De minister heeft destijds laten weten de uitvoering van de motie in de wacht te zetten, omdat hij eerst wilde werken aan andere prioriteiten. We zijn nu weer enkele maanden verder. Welke stappen zijn inmiddels gezet en wanneer zijn zowel de DigiD-app als DigiD.nl beschikbaar in het Fries? Kan de minister hiervoor een concreet tijdpad geven?
Ook is de motie-Tuinman c.s., medeondertekend door Van der Plas, aangenomen over het bijdragen aan een meertaligheidscoördinator in iedere gemeente in het Friese taalgebied (Kamerstuk 36410 VII, nr. 100).

In hoeveel gemeenten is dit inmiddels gerealiseerd? Welke gemeenten ontbreken nog en hoe wordt de continuïteit van deze inzet gewaarborgd? De rapportage beschrijft dat het dagelijks gebruik van het Nedersaksisch onder druk staat en dat de inzet afhankelijk is van bestuurlijke prioriteiten. Welke concrete ondersteuning biedt het Rijk om de overdracht aan jongere generaties te versterken? Hoe worden scholen die aandacht willen besteden aan het Nedersaksisch of Limburgs geholpen met bijvoorbeeld lesmateriaal en deskundigheid?
Verder vragen deze leden naar de voortgang van de Limburgse wens tot erkenning onder deel III van het Handvest. Welke stappen zijn met de provincie afgesproken en wanneer kan de Kamer duidelijkheid verwachten?
Tot slot volgt de uitgebreidere rapportage over het Fries begin 2027. Wil de minister daarin concreet aangeven welke afspraken uit de Bestjoersôfspraak Fryske Taal en Kultuer achterlopen en wat nodig is om deze alsnog tijdig na te komen?

II Antwoord / reactie van de minister